

GRØNLANDS VIGTIGSTE SÆLART VENDER TILBAGE

Af kontorchef *Ph. Rosendahl*

De af de grønlandske fangstlisteførere i det tidligere Sydgrønland førte fangstlister viser, at i tiden fra 1875 til 1908 steg sælfangsten i samme grad som indbyggerantallet, således som det fremgår af hosstående diagram I, idet fangsten dér er udregnet pr. 1000 indbyggere.

For det tidligere Nordgrønland er tilsvarende tal ikke offentliggjort mellem 1872 og 1903, men diagram II viser i stedet, hvad der er indhandlet af spæk - det er i hovedsagen spæk af sæler - og viser en fortsat stigning lige til 1912.

Med andre ord, befolkningens levevilkår var i Sydgrønland uforandret og blev i Nordgrønland i løbet af disse ca. 35 år bedre og bedre, indtil klimaændringen begyndte ca. 1908, da havtemperaturen begyndte at stige, hvorefter en væsentlig del af Grønlands vigtigste sælart ringsælen (netsiden) sydfra begyndte at drage nordover. Diagram I viser tydeligt denne vandring nordover, idet fangsten i årene 1908 til 1911 faldt stærkt i Sydgrønland, mens den i 1909 til 1912 - altså umiddelbart efter - steg stærkt i Nordgrønland, da trækket passerede der på vej længere nordpå, og senere hørte man da også fra Thule, at sælerne dér tiltog i antal.

Diagram III (udarbejdet af P. P. Sveistrup) viser særlig tydeligt denne vandring af „små sæler“ sydfra, da trækket i 1915 til 1930 gik nordover, idet den spejlvendte temperaturkurve viser, at efterhånden som kulden aftog, aftog også fangsten år for år af „små sæler“. Man ser, at faldet er stærkest i de distrikter, der ligger langs det åbne havs strømme (Egedesminde og Godhavns distrikter). Mindre er faldet inde i Diskobugten (Christianshåb og Ritenbenk distrikter) og i Umanakfjorden. Mindst er naturligvis faldet i Jakobshavn distrikt, hvor havstrømmen har mindst indflydelse, idet Jakobshavns store isbræ stadig dominerer her. Men diagrammet viser også, at dette træk nordover giver Upernavik en stærkt øget fangst i årene 1927 til 1932, da trækket passerede langs dette distrikt.

De angivne temperaturer er lufttemperaturer. De følger nok havtemperaturerne og får deres nedgang fra dem, men dog i et senere tempo. Dette forklarer, at lufttemperaturen først begynder at falde, fra 1921, medens fangsten aftager før 1915.

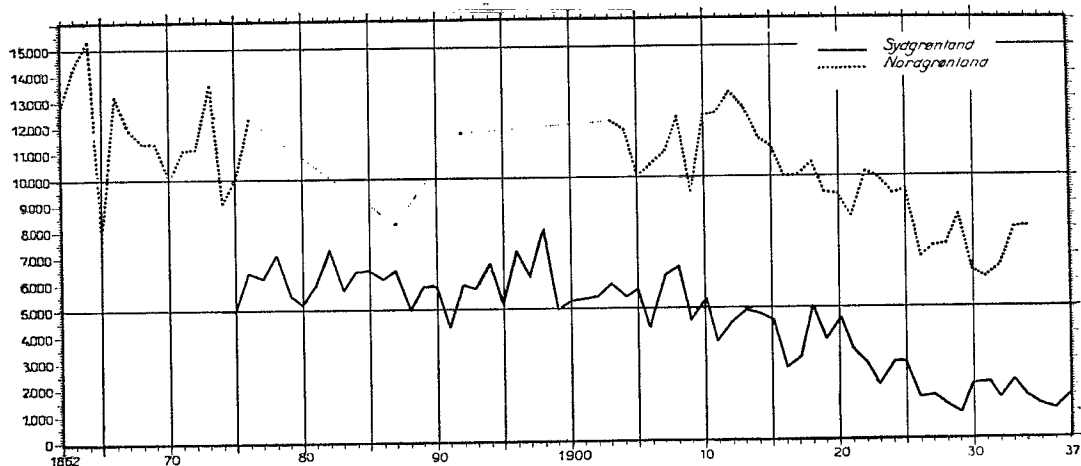

Diagram I. Ifølge fangstlisterne steg den årlige sælfangst i Sydgrønland i tiden 1875-1908 i samme grad, som indbyggerantallet steg. Kurven viser nemlig fangsten pr. 1000 indfødte. Efter 1908 bevirkede klimændringen ringere udbytte.

En lignende vandring sydfra nordefter kendes også fra hellefisken, idet den tilbagegang, fiskeriet viste fra 1922 til 1931, umiddelbart efter gav Jakobshavn en stærk stigning (fra 1926 til 1930), da hellefisken på sin vej nordover passerede Jakobshavn.

I de første tiår efter vandringens begyndelse (1910 til 1920) fangedes der endnu ved bopladser og udsteder 5 sæler i Sydgrønland og 13 sæler i Nordgrønland årlig pr. indbygger. Men i det følgende tiår (1925 til 1935) gik Sydgrønlands fangst helt ned på 3 sæler pr. indbygger. I Nordgrønland gik fangsten også ned, men dog kun ned på 9 sæler pr. indbygger p. å.

Denne temperaturstigning blev således en meget følelig forringelse af fangernes kår, men alligevel mest følelig for befolkningen i Nordgrønland og mindst i Sydgrønland, idet temperaturstigningen dér bragte torsken til landet og dermed et for sydgrønlanderne indbringende torskefiskeri.

Nu synes forholdene imidlertid atter at ændre sig. I stedet for at gå tilbage går ringsælfangsten tværtimod frem.

Fangstlisterne viser nemlig, at fangsten af ringsæler i Upernavik distrikt i fem-året 1945-50 sammenlignet med fangsten i 1950-55 er steget fra 37.900 til 51.200 stk. ialt, d. v. s. en stigning på 13.300 ringsæler. Og i Umanak distrikt er fangsten i disse år gået frem fra ialt 19.400 til 26.300 ringsæler, d. v. s. en stigning på 6.900 ringsæler - altså en stigning i disse to distrikter på ca. 35 pct.

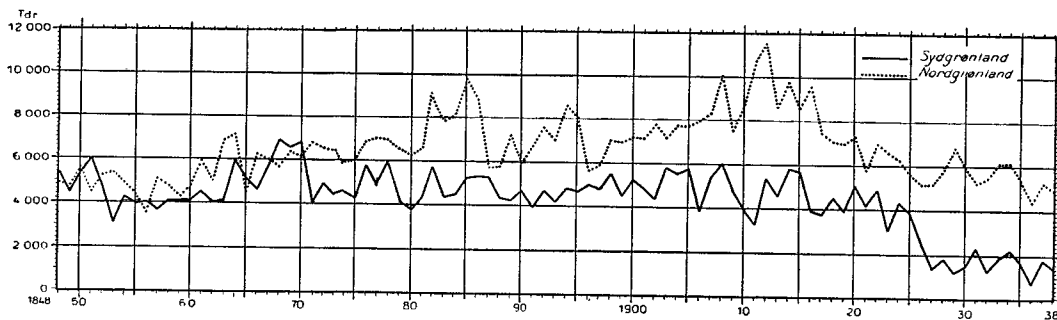

Diagram II. Den årlige spækindhåndling viser, at sødyrfangsten i det tidligere Nordgrønland havde fortsat stigning til 1912, hvorefter klimaændringen bevirkede tilbagegang. Fangsten lå betydeligt over Sydgrønlands, skønt folketallet var mindre.

For distrikterne syd for Umanak er tallene for disse 10 år ikke gjort op endnu, men erfarne folk i Diskobugt-området melder, at sælfangsten i de senere år er i afgjort tiltagende.

Forudsat at denne nedgang i temperaturen ikke er noget forbigående, synes man derfor at kunne regne med, at en lignende tiltagen i netsidebestanden også vil gøre sig gældende længere sydover, dog mindre og mindre karakteristisk efterhånden som man kommer længere og længere sydover.

Således forlyder det da også fra Holsteinsborg distrikt, at der dér endnu ikke er iagttaget nogen stigning i ringsælernes antal.

At det er havvandet, der er blevet koldere, synes fangsten af grønlandssæl (sort- og blåsider) at vise.

Grønlandssælerne trækker om foråret op mod Grønlands vestkyst, når de har kastet deres unger i drivisen ud for New Foundland, og de gik i mildningsperioden i langt større omfang end tidligere helt op i Thule distrikt. Fangstlisternes tal for 1945-50 sammenlignet med tallene for 1950-55 viser, at grønlandssælen ikke mere i så stort omfang synes at trække så langt nordpå som før, thi fangsten i Upernavik distrikt viser en nedgang fra 14.900 til 11.000, d. v. s. en nedgang på 3.900 stk. eller 26 pct., medens Umanak distrikt viser en fremgang fra 10.700 til 12.900 stk., altså en fremgang på 2.200 stk. eller 20 pct.

Dette tyder på, at grønlandssælen begynder at finde den havtemperatur, der nu er længst nordpå, mindre bekvem for dens levetilstand.

Man kunne måske spørge, om den øgede fangst ikke kan have anden årsag end temperaturfald, idet den øgede fangst af ringsæl kunne skyldes, at fangernes antal er gået frem, eller at redskaberne er blevet forøget i antal.

Men fangernes antal er ikke gået frem i Upernaviks distrikter, der har tværtimod fundet en udvandring sted omend af de ringere producerende fangere.

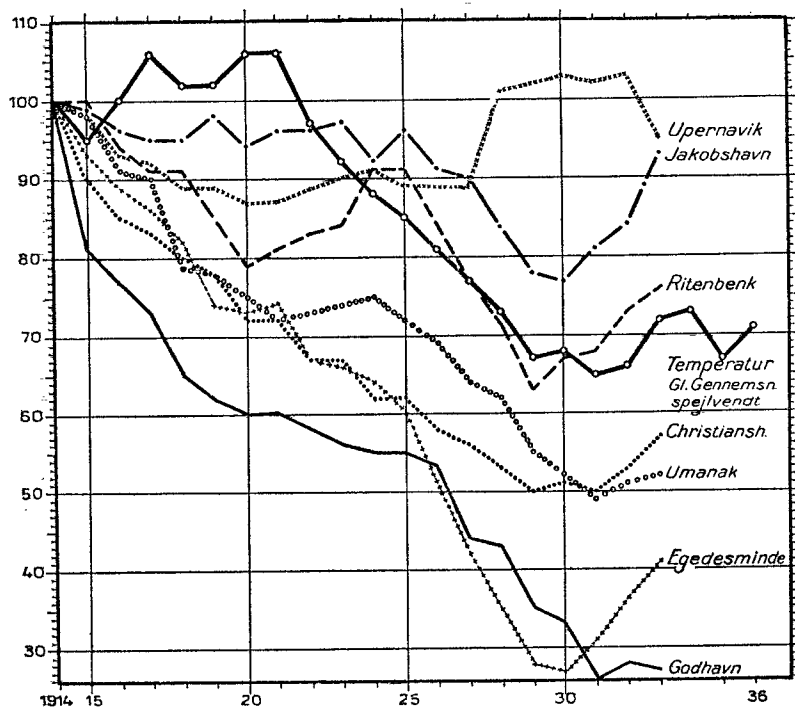

Diagram III.

Temperaturkurven viser, at da kulden aftog, aftog sælfangsten også år for år - særligt i distrikter nær kyststrømmen.

Derimod tog Upernavik i 1927-32 fordel af det nordgående sæltræk.

Distriktets samlede indbyggerantal er derved gået 30 indbyggere ned i det sidste femår sammenlignet med det foregående femår.

Ligeledes er fangsthusenes og åbentvandsgarnenes antal gået ned, og der har ingen særlig stigning været i kajakkernes, hundenes, hundeslædernes og haglbøssernes antal. Riflernes, teltenes og motorbådernes antal er dog steget, men på den anden side er 5 bopladser blevet nedlagt, og nedlæggelse af bopladser betyder koncentration ved andre steder, og koncentration af fangere betyder i almindelighed mindre fangst for den enkelte.

Tallene for Umanak distrikt viser heller ikke nogen egentlig fremgang i redskabernes antal.

Derfor synes ændringerne i fangsten at måtte skyldes ændrede havtemperaturer.

At havtemperaturen virkelig er faldet bekræftes også af den kendsgerning, at bardehvalen og torsken nu er sjælden i Umanak distrikt, og at fangsten af torsk også er aftaget meget i Diskobugten.

Tiden vil vise, om dette nye klimaskifte vil få en vedvarende karakter eller kun vil være et kortere spænd af år.